

been taking place. The mechanism of realization the right to ecological information has been forming.

In general, firstly, we propose to focus on the development of education in this sphere that is on realization article 7 of the Law “About Environment Defence”; and secondly, to create and concentrate on implementation of unified electronic system of access to ecological information. On the stated above we conclude that nowadays national legislation contains a lot of declarative norms resulting in problem of their effectiveness and realization.

Therefore, national legislation and adaptation of legislation of Ukraine to legislation of EU in this sphere is in the process of development at present.

References

1. Zahist ekologichnih prav ljudini u pravi Evropejs'kogo Sojuzu [Elektronnij resurs] /http://ukrainepravo.com/international_law/.
2. Pro shvalennja rozroblenih Ministerstvom ekologii ta prirodnih resursivplaniv implementatsii dejakihaktiv zakonodavstva ES No 371-r — redaktsijavid 15.04.2015 [Elektronnij resurs]. — Rezhim dostupu: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248100281>
3. Informatsijno-prosvitnits'kij Orhus'kij tsentr [Elektronnij resurs]. — Rezhim dostupu: <http://www.menr.gov.ua/index.php/public/orhus/1111-pro-nas>
4. Vpershe v istorii Ukraïni sud zadovol 'niv pozov postrazhdalih vid ekologichnogo liha [Elektronnij resurs] // Rezhim dostupu: <http://ecotown.com.ua/news/Vpershe-v-istoriyi-Ukrayiny-sud-zadovolnyv-pozov-postrazhdalykh-vid-ekolohichnoho-lykha/>
5. U Minprirodi obgovorili z gromads'kistju vprovadzhennja edinoï unifikovanoï elektronnoï sistemi dostupu do ekologichnoï informatsii [Elektronnij resurs] // Rezhim dostupu: <http://www.menr.gov.ua/press-center/news/123-news1/5654-u-minprirody-obhovoryly-z-hromadskistiu-vprovadzhennia-iedynoi-unifikovanoi-elektronnoi-systemy-dostupu-do-ekolohichnoi-informatsii>

УДК 342.3(043.2)

Копиленко О. Л., д.ю.н., професор,
член-кореспондент НАН України,
Інститут законодавства Верховної Ради України, м. Київ, Україна

КОНСТИТУЦІЙНА РЕФОРМА ЯК ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЄДНОСТІ І СТАБІЛЬНОСТІ УКРАЇНИ

Конституційна реформа з урахуванням новітніх викликів постає одним із наріжних каменів творення національної самосвідомості й консолідації нації та держави. Водночас модернізація інститутів суспільства й організації влади покликана також змінити спосіб життя та мислення громадян.

Одним із головних орієнтирів на цьому шляху є реформування вищих органів державної влади, зокрема Верховної Ради України як центру втілення волі народу в парламентських актах. Підвищення інституційної спроможності єдиного органу законодавчої влади, його структури й Апарату, удосконалення законодавчого процесу загалом, посилення механізмів участі громадськості в ньому, впровадження сучасної моделі е-парламенту – основні напрямки реформування для забезпечення ефективності та відкритості функціонування Верховної Ради України.

Усвідомлюючи важливість і відповідальність сучасного моменту в історії українського парламенту, Інститут законодавства реалізував кілька дослідницьких проектів, присвячених питанням інституційного оновлення Верховної Ради та вдосконалення законодавчого процесу.

Реформа парламенту в окреслених напрямках повинна стати потужним консолідуючим фактором для усього українського народу, вмістити його очікування та відповідати сподіванням щодо вдосконалення базових принципів організації діяльності Верховної Ради України, покращення її взаємодії не лише з урядом й іншими органами державної влади, але й інститутами громадянського суспільства, адже ефективний парламент є водночас умовою та запорукою розвитку національної самосвідомості народу.

За наявності реального впливу на владу суспільство відчуває свою відповідальність і пов'язаність зі змінами, що відбуваються в країні, взаємозв'язок між власним волевиявленням і функціонуванням органів державної влади та місцевого самоврядування. Усвідомлення установчої ролі у процесах державотворення, цільовизначенні, виборі шляхів досягнення завдань загального суспільного розвитку та форм реалізації своєї правосуб'єктності – ознаки політичного й соціального зростання української нації та громадянської свідомості кожного українця. Тож конституційна модернізація детермінує процеси консолідації суспільства й держави на засадах усвідомлення первинності українського народу в конституційному державотворенні.

Серед основних векторів конституційних змін насамперед слід назвати безпековий: захист суверенітету й територіальної цілісності України. Саме ці питання в складних для нашої держави умовах набувають особливої ваги та потребують нагального вирішення. Оновлене конституційне підґрунтя повинно забезпечити швидке реагування на зовнішні та внутрішні виклики, передбачити, запобігти й оперативно локалізувати загрози та можливі негативні для країни наслідки.

У цьому контексті одним із пріоритетних напрямків конституційної реформи є внесення змін до Основного Закону щодо статусу Автономної Республіки Крим і міста Севастополь (розділ X). Із цією метою Конституційна комісія створила Робочу групу, яка нині активно та плідно працює.

Рівень розвитку демократії у будь-якій країні визначається можливістю її громадян брати активну участь у державному житті, реально впливати на внутрішню і зовнішню політику, процеси державного будівництва, законотворення, самостійно, у межах Конституції і законів, вирішувати питання місцевого значення. Тому серед обов'язкових компонентів розбудови державності на засадах консолідації українського суспільства варто визначити реформу місцевого самоврядування в контексті децентралізації влади. Результатом проведення комплексу конституційних оновлень, інституційних та процедурних трансформацій у цьому напрямку має бути остаточно забезпечений перерозподіл владних повноважень на користь зміцнення та підвищення функціонального ресурсу місцевого самоврядування.

Оцінюючи перспективи реформи територіальної організації влади з позицій децентралізації, потрібно акцентувати увагу на тому, що суспільний запит стосовно розширення повноважень на місцях слід по праву назвати проявом становлення Українського народу як політичної нації. Водночас важливо чітко визначити й розмежувати повноваження органів державної влади та місцевого самоврядування з метою уникнення дублювань. Реформа має передбачати, насамперед, надання органам місцевого самоврядування повноти повноважень у вирішенні ключових питань місцевого й регіонального значення, зокрема щодо затвердження та реалізації програм соціально-економічного й культурного розвитку територій, формування та виконання місцевого бюджету. При цьому принципово важливим є питання запровадження оптимальної й ефективної моделі конституційного контролю за діяльністю органів влади на місцях.

Заслуговує на увагу конституційна реформа щодо правосуддя, адже напрацьовані Конституційною комісією зміни нині стали частиною Основного Закону й отримали закріплення на законодавчому рівні. Ухвалений 2 червня 2016 року новий Закон «Про судоустрій і статус суддів» втілює основні конституційні засади організації судової влади та конкретизував механізми здійснення правосуддя в Україні відповідно до європейських стандартів.

Разом із тим варто відзначити нагальність подальшої законодавчої роботи з оптимізації правового визначення механізмів та процедур у сфері судової влади, щоб судова реформа стала реальністю й забезпечила на практиці наявність незалежного від сторін спору арбітра. Створення в Україні атмосфери законності й справедливості слід визначити як формально неосяжний, але фактично відчутний для всіх та кожного ефект проведення судової реформи. Тому на часі прийняття оновленого процесуального законодавства.

Ще одним важливим вектором діяльності Конституційної комісії є вироблення конституційних змін до Розділу II Основного Закону щодо

основоположних прав і свобод людини і громадянина. Це доволі чутлива та надзвичайно відповідальна частина конституційної реформи, яка вимагає фундаментального теоретико-методологічного осмислення, аби напрацьовані майбутні конституційні приписи максимально відповідали суспільним очікуванням. У цьому контексті особлива увага має приділятися оновленню конституційних механізмів закріплення прав людини на соціальний захист, освіту, охорону здоров'я тощо. Безумовно, соціальна чутливість цієї роботи потребує об'єднання зусиль держави й суспільства, а цивілізований та ефективний поступ у цьому напрямку за подальшої суспільної легітимації результатів має засвідчити реальність демократичного розвитку країни.

Водночас за існуючих зовнішніх і внутрішніх загроз, необхідності зміцнення політико-правових умов забезпечення територіальної цілісності та єдності українського народу особливої ваги набувають питання, пов'язані з громадянством України. Зокрема, викликом сьогодення є вироблення й запровадження якісно нових конституційно-правових механізмів у цій сфері та принципів організації інституту громадянства України. Йдеться, зокрема, про оновлення підстав набуття та втрати громадянства, вирішення проблеми існування множинного громадянства. Розв'язання цих питань має відбуватися, виходячи з поєднання пріоритетів національної безпеки та забезпечення прав людини.

Отже, ідея національної консолідації є першоосновою державності й еволюційного її оновлення, а прогресивні перетворення та конституційна модернізація – фактором детермінації процесів взаємодії держави і суспільства та піднесення національної самосвідомості. Втілюючи суверенну волю українського народу на самовизначення, Конституція України за час своєї дії стала джерелом зростання нації в її єдності та прагненні забезпечити умови життя, що відповідають сучасному стандарту «людського виміру».

УДК 340.1(043.2)

Кушинська Л. А., к.ю.н., доцент,
КНУТКТ імені І. К. Карпенка-Карого, м. Київ, Україна

ІСТОРИКО-ПОРІВНЯЛЬНИЙ КОНТЕКСТ СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОВОЇ НАУКИ

Вітчизняна правова наука є досить молодого з об'єктивних причин. Якщо порівняти історичний шлях становлення української правової науки з європейською, одразу ж помітні суттєві розбіжності. Європейські країни потребували відповідного правового регулювання змін. Перед ними був еталонний зразок — достатньо систематизоване римське цивільне право з його понятійно-категоріальним апаратом, а також, сама по собі наука